

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díjak:		A társulat minden rendű tagjai	A lap szellemi részét illető cikkeik a szer-
Egészévre	— — — — — 4 trt	a lapot tagdíjajkért kapják.	kesztősegnek, az előfizetési pénzek a pénz-
Félévre	— — — — — 2 -	—	tári, — az esetleges reklamációk pedig a
Negyedévre	— — — — — 1	Kéziratokat nem adunk vissza.	kiadóhivatálnak küldendők.

Modern paedagogia.

Haldokló századunk romboló szelleme kórossá, betegessé tette a műveltség minden emberi intézményét. Pusztító ereje féktelenül dül s gyorsuló sebeséggel siettetni a világot az erkölcsi halál gyászos sirja felé.

Behatol a tudomány és műveltség szentelt csarnokaiba és az emberiség két ezer éves kulturájának lobogó isteni fátklyáját sarokba dobátván, a daemonek és pislogó világát adja szövétnekül a kor gyermekeinek kezébe. A hitetlenség halálos mérgét ámitó ördögi módon lopja be az emberi szivbe s midőn megmételtyezte az isteni képmást, az önámitás gyilkoló fegyverét adja az ember kezébe, hogy azzal Ura, Istene ellen küzdjön.

Miképen hajdan a vízözön vészes hullámai pusztító erővel rombolának és temetének sötét mélyökre minden földi teremtményt — kivéven Nőé bárkáját, mert azt Isten őrizé: — úgy korunk istentelen szelleme dühöngve rombol mindenfelé s vészes hullámai csak egy intézmény sziklatalán törnek meg, melynek szöglet-köve az erősség Istene Krisztus.

Korunk szellemének félreismerhetlen vezérelve az isteni hit erején fennálló intézmények lerombolása, felforgatása és az emberi műveltség új bázisra való építése.

E felforgató szellem — a világot anyagi és erkölcsi nyomorba kergető liberalismus — a lélek tehetéseit, a sziv érzelmeit új alapon, új módon akarja nemesíteni. Az embernek lényét, természetét valóját letagadván, természetellenes módon az utilitarismus anyagi elveinek nyomorult szolgálatára óhajtja képesíteni az embert. És e végből mit tesz?

Megtámadja a keresztény nevelést — in radice — alapjában. Gúnyt űz az ember rendeltetéséből, megveti a főcél, melynek eléréseért teremtve vagyunk s az ember összes életműködésének vezér-elvéül a természeti élet igényeinek kielégítésére való törekvést állítja fel.

Ezen alapon, ezen irányelvek mellett megszületett korunk liberális nagy szellemeinek világ-boldogitást hirdető *modern paedagogiája*.

Korunknak nem tetszik a haladás és műveltség

két ezer éves keresztény alapja. A pogányság szellemén megerősödött radicalismussal akarja újjá teremteni a világot, miért is rajongva siet vissza a pogány klasszicismus nevelési szelleméhez.

Azonban feledik korunk anyagelvű emberei, hogy napjaink műveltségi állapotát a pogány klasszicismus csak a kereszténység isteni szellemének vezérlete mellett teremthette meg. Feledik, hogy a valódi műveltség kapuját a keresztény civilizáció nyitotta meg és ha korunk magasabb tökéletességre akar jutni, az ókor klasszicismusát a kereszténység istenileg tisztá és megszentelő erejű elve teszi az előbbre haladás eszközévé.

E nélkül nincs valódi műveltség; valódi műveltség nélkül pedig egyetlen nemzet élete sem állandó, mert nincs biztosíték fennmaradására. Avagy nem látjuk-e, hogy az ókor műveltsége önmagára még a legképzettebb görögöket sem tudta az enyészettől megvédeni? De hogy is védhette volna meg? Hisz változó, mulékony elvek az állandó fennmaradásnak élet-principiumát nem képezhetik.

És ime a modern paedagogiának képzett nagy szellemei ezzel nem számolnak. Nem akarják ismerni az ember földi rendeltetését irányító örök elveket és csak e földnek, ez életnek nevelik az embert.

Elveiket az istentagadás iskolájában a darvinismus kohójának melegénél kovácsolják s így lélekről, halhatatlanságról tudni sem akarnak, az örök életnek pedig még fogalmát is gyűlölik.

Ezeknek alapján a modern paedagogia a materialismus sötét labirintjába vezeti e kor gyermekét, hol már a hit világa nem mutatja az ember örök rendeltetését. Hisz itt a keresztény tökéletesedés neveltséges üres fogalom és az eszményképhez, Krisztushoz való hasonlóság utáni törekvés középkori sötétség gúnyszavával bélyegeztetik.

Korunk nevelési rendszerében már nincs helye az erkölcsi főelvnek, mely az ember erkölcsi rendeltetését körvonalozza. Ennek pedig természetes következménye az, hogy az ifjú nemzedék nem ismeri a célt, melynek elérésétől függ végelemzésben minden emberi egyednek valódi értéke.

Ma a nevelésben félre dobják az erkölcsi föelvet, pedig egy tudós tekintély szerint: „Az erkölcsi föelvet amaz aetheri elemet képezi, mely a nevelésnek egy magasabb tájból világosságot, meleget és életet ad; mely elem nélkül a nevelés hideg, holt és terméketlen. A nevelés csak akkor valósíthatja meg eszméjét, ha ezen elem minden működését áthatja és átszellemíti.“ (Gräfe, Allg.)

Minden időnek, minden kornak, minden klasszikus nemzetnek meg voltak a maga nevelési ideáljai. Ismeretes, hogy a híres görög nemzet a *bölcsészet*, az örök Jehova választott népe az *igazságot* tartotta az ember eszményének. A keresztény világnak pedig két ezer év óta *Krisztus* képezi a nevelésben ideálját. De más nem is képezhetette. Hiszen Krisztusban a bölcsesség és igazság oly állagi, oly valódi, oly magasztos formában van kifejezve, hogy az ifjú nemzedéknek nemcsak hasonlóknak, hanem egynek is kell lenni Krisztussal.

Ezért jogosan és helyesen mondja Ziller: „Csak úgy jó létre az igazi keresztény érület, ha előtte az erkölcsi méltóság, az emberiségnek emez isteni ősi képe, mint valósítandó példakép lebeg, mely által a a növendék az embernek fia Isten fiává leszen s a vallás-erkölcsi örök általános becsü eszmény felé közeledik.“

Azonban ha nézzük korunk nevelési módszerét, mit látunk? Nemde szégyennel, a jövőbe néző lélek keserü fájdalommal kell beismernünk, hogy korunk nevelési rendszere szakított a két ezer éves keresztény multtal és az észistenítő franciák nevelési elveivel akarja boldogítani az ifjú nemzedéket. Pedig a Krisztusi eszménykép nélkül felnőtt nemzedék vad örülettel tör környezete romlására s nem nyugszik addig, míg vérfürdőt nem készít azok számára, kik Krisztus elenségeivé nevelék őt. — Példa rá a francia nemzet véres története.

A modern paedagogia csak e föld, e világ számára nevel; nevel kozmopolitákat; neveli az anyagi, veszendő testet; elhanyagolja, megöli a szellemi, az örök életre teremtett lelket. — Szellemessé akarja nevelni az ifjút, de nem adja meg neki az egyedül éltető szellemet — a kereszténység szellemét.

A hamis philosophia által teremtett laza erkölcs-tannal akarja jellemessé nevelni az ifjúságot. Pedig valódi jellem erényesség nélkül nem képzelhető; az erényt pedig erkölcsi szükséggé egyedül Krisztus valóságának isteni ereje teszi. Csak innen meríthet életet és szellemet minden helyes emberi ismeret, csak innen nyerhet táplálékot a honszeretet lángja.

A modern paedagogia a valódi nevelésnek igazi célját nem tartja szem előtt. Nem akarja elismerni, hogy a nevelés célja a *keresztény tökéletesedés önálló eszközözlésére való képesítés*. Pedig ezen tökéletesedéstvalamint önmaga, úgy a társadalom, egyház és állam szoros köteletségévé teszik az embernek. Mert midőn az egyed saját célja és rendeltése felé törekszik, akkor egyszersmind kötelessége az egyház, a haza és társadalom céljának megvalósításán is munkálni.

Amde hogyan képesíthet erre a modern paedagogia, mely a keresztény tökéletesesség eszményképét Krisztust elhagyván, a nevelés célját egyoldaluan, télszeg módon állítja fel?

Nevelési munkásságát nem az ember örök célja irányítja, hanem az utilitarismus földi, alantós céljait szolgálja. Mellőzi a ker. paedagogia bölcsességét s csak célszerű okosságra idomítja az ifjúság lelkét.

Ennek eredménye ama szomorú jelenség, hogy a mai kor emberét a hiú féltékenység, az öntelt büszkeség, a tulhajtott becsvágy vezérlik munkájában s csak bizonyos külső, látszólagos eredmények elérésére ösztönzik.

Korunk nevelése életbölcsességgel akarja megtönni az ifju lelkét, hogy ezáltal a külső életben való haladást biztosítsa számára. Azonban igaz életbölcséséget nem adhat, mert az emberi életnek valódi célját a nevelésben elejtve, mellőzi a végső okot, melynek ismerete szüli az igazi életbölcséséget. És ha már nincs igazi életbölcsésége korunk emberének, külső életbeli haladása is lehetetlen. Lehetetlen! Mert a ki akarja a célt, annak akarnia kell az eszközöket is.

A nemzetek életében a külső haladás karöltve jár az erkölcsi haladással. Amde korunk modern paedagogiája erkölcsi haladást nem biztosíthat, mert rendszerében az erkölcsi föelvetnek helyet nem ad, miért is haladás helyett erkölcsi bukás lesz osztályrészünk.

Elégge igazolja ezt a fényes Babylon és a híres India civilizációja, mely az erkölcsi erő hiányában anyagi nyomorra változott. Avagy nem ezt bizonyítja-e Görögország és Róma pusztulása?

Mindkettőnek polgárai kitünő tehetséggel bírtak, államférfiai mély belátással voltak megáldva, de mivel hiányzott az erkölcsi haladás, be kellett következnie az időnek, midőn az erkölcsi romlottság romjai alá temeték az antik világot.

Ne bizzuk tehát el magunkat! A modern paedagogia hosszú életet korunk egyetlen nemzetének sem biztosíthat. Hisz összes rendszere a rationalismus és materialismus elvein alapszik. Ezen elvekben pedig a régi pogányság lép ki sirjából, mely a féktelen gőg és a zabolátlan szenvedély által erkölcsi halálra nevelé a nemzeteket.

Vissza tehát a nevelés eszményképéhez Krisztushoz! Tartsuk szem előtt rendeltetésünket és életünk természetfölötti célját! Ne feledjük, hogy a nevelés vezér-elvének erkölcsinek kell lennie. Helyezkedjünk a tulvilág álláspontjára, mely az embert felül emeli önmagán!

Neveljünk a hit, remény és szeretet erényeinek buzgó gyakorlatára, hogy élet-principiummá váljék a keresztény jámborság, mely midőn a lelket az erkölcsi tökéletesesség eszményéhez Krisztushoz vezet, akkor egyszersmind az igazi állandó civilizáció életforrását nyitja meg e kor gyermekeinek.

Kovács Mihály.

Mégegyszer a „Csiki Lapok“-nak.

A „Csiki Lapok“ idei 45-ik számában (e.) jegy alatt jónak látta egy hivatalos dilettáns tollat ragadni, és oly dolgokat feszegetni, amikhez csak annyit ért, mint a hajdu a harang öntéshez.

A cikk címe „Ugron et Komp“. Már ebből látható, hogy az ír Ugron Gábor személye ellen igazott állapotban van. A tartalom Ugront illetőleg még többet bizonyít. Vastag személyeskedésbe esap át, mely ékes bizonyíték arra, hogy (e.) a tiszteséges argumentumokból rég kifogyott. Ugron Gábor azonban nem igényli a mi védelmünket s megtud, és ha tetszik neki, meg is fog felelni magáért.

De hogy (e.) az írásban harang-öntő hajdúvá törpül, onnan legjobban látszik, hogy az általa felkarolt eszme (a csik-somlyói gimnáziumnak Csik-Szeredába áthelyezése) végett, és mellett egyetlen egy igazi okot sem hozott fel. Puffadt frázisok ilyen ügyben nem érnek semmit, mert ezek olyanok, mint szappan buborék.

Ezen (e.) harangöntésének első világba bocsátott születlen remeke ez: „A (katolikus Státus-) gyűlés Majláth püspök úr ő méltósága indítványára, Ugron úr indítványát fogadta el . . .“ Tehát az író azt sem tudja, hogy a püspök a Státusnak elnöke; és azt még kevésbé tudja, hogy az elnök igen helyesen és bőlesen *indítványt* nem teszen s indítványtevésre nem is törekszik; kinek elnöki feladata vezetni a gyűlés tanácskozásait s a megállapodásokat konstataálni. Ha tehát a Státus-gyűlés utolsó tanácskozásában valami határozatban az elnök kijelentése szerint megállapodott, ez korán sem azt jelenti, hogy ez a megállapodás „ő méltósága indítványára“ történt, hanem ellenkezőleg igenis jelenti, hogy az (e.) felfogása mellett erős bizonyítók nem volt, vagy legalább kitejézésre nem jutott a gyűlésben.

Ha Csik-vármegyét valaki, bár ha Ugron lenne is, jobban ismeri, mint (e.), hát ezen neki nem szabad csudálkozni; a csudálkozó is ugyan is gyakran együgyű emberek ismertető jellege szokott lenni; de inkább szegyelhetné magát, feltéve, hogy Csikban született és ottan lakik, és a Várdotlavi „még nadrágban sem járó emberek“ közül valami esekéllyessel kiemelkedik.

Ne beszéljen (e.) tauligyekben Csikvármegye nevében, mert erre semmi elfogadható mandátuma, és avatottsága sine. Ha Csikvármegye lakosságát, azt a becsületes jó katolikus népet megkérdeznék (e.) akarja-e a somlyói gimnáziumot át tenni Csik-Szeredába? meglátná, talán pirulna is, hogy e kívánságát elutasítaná, és kinevetné. Sok dologban van kétély felfogás életben és a vármegyében. Az egyik felfogás az igazi, a helyes, a másik a fitorított, a helytelen, a hamis. A józan nép zöme az állapotok megítélésében, legalább ezen kérdésben nem téved; az pedig szomorító, ha azok a „várdotlavi még nadrágban sem járó emberek közül“ kimagaskodott (e.)-féle emberek fitorodott érdekeltiségből beszélnek.

Csikmegye népsége valami százhuszezer ember, hát (e.) hányad magával harcol ezen nép józan felfogása ellen?

Midőn Csikvármegye népsége és főtisztja kara, Somlyóról, a mi mégis területileg és kegyelet tekintetében is, történet tekintetében is sokkal nagyobb hely, mint Szereda, jónak látta behozni Csikszeredába a vármegyei közigazgatást,

ez ellen sem az erdélyi püspökségnek, sem a Státusnak, sem a Csikmegyében élő katolikus papságnak soha legkisebb ellenvetése, vagy ellentörévése nem volt. És megtörtént, hogy a csikvármegyei (legyen-széki) közigazgatási testület ott hagyta Somlyón a kongó nagy szék-házat üresen, és bevándorolt Szeredába. Könnyű volt a költözés. Le az Olt völgyébe, az úres Mikó-várba és környékére vitték a rozszant bútorokat; az adminisztráló testület pedig követte. Jól van. Hát buzza ezen vármegyei hivatal ide nemcsak Csikot, de Moldvát, Havasalföldét, még Ugron Gábort is a vármegyei tisztség szeretete méltóságával, a magas műveltségi állapotok varázserejével, az igazság szolgáltatás olesósága és gyorsaságával, a jog és tisztesség szeretetének kimagasló hősi példáival, és a katolicizmus rendszerében rejő tikos erővel, mely a szeretet és műveltség műveivel megszokott nyilatkozni. Ha ezt megteszik, nagy leszen az öröm egész Csik-Országban, még (e.)-t sem veszem ki ezen öröm élvezetéből. De a míg így az a hánytorgatott szeredai intelligens a (sit venia verbo!) önkénytes, vagy mesterséges hódoltságot felmutatni nem tud, addig (e. et komp.) tanuljon és haligasson és ne zavarja a somlyói nevelőintézetek nyugodalmát a puffadt frázisokkal.

Csikvármegye tisztsége egykor, nem is oly régen elköltözvén Somlyóról, a világ végéről, egy félórányi távolságra, Csikszeredába, éppen a világ közepére: nagy dolgon törte a fejét. Ugy okoskodott mint most (e.), hogy t. i. amit Csik-Somlyón építenek százezer forinton, hát az meg fog érni a falun ötezer forintot, vagy még annyit sem. „Szent Isten! minő mély belátás a dolgok rendébe és lényegébe! Megérdemli (e.) rögtön, hogy Csik-ország pénzügyminiszterévé kinevezze ő felsége. Mert a ki a gyors devalvatio művészetét ilyen jelesen érti, érteni fogja (kivéve ha hajdu a harang öntésben) azt a művészetet is, hogy a várdotlavi nadrágtalan ember közül kitoronyosodó zsenijével, a valutát Csikszeredában, az apró koreszmák és a Mikóvár nagy gyönyörűségére százezer forintról kétszázezer forintra nem hogy felrugtatja (mert ily kedves bolondot mások által tétetni nehéz lesz), de ő maga felrugja . . . Es miért nem tenné, miért ne tehetne ezt, miután meg van hozzá hegyes orru sarkantyus eszímája?! De legyen rozsdába felejtve ezen sarkantyus, és térjünk vissza Csikvármegye régi tisztségéhez és üresen elhagyott Székházához. Mi történt ezen üresen hagyott épülettel? Hát az, hogy a megyei tisztség, hosszú tárgyalás is alkudozás után, valami fele árban, átengedte a székházat (a katolikus Státus lefizetve az árt), igen, átengedte a székházat önmagának, átengedte Csikmegye népségének, gimnáziumi épületnek. Es most, a jelenlegi tiszti kar (e.) jellegű emberei azon törekszik (állítólag?) a fejüket, hogyan lehetne ezen átengedett épületeket és a tanintézetek összes épületeit Csiksomlyón teljes devalvatio alá rántani és a katolikus Státust Csikszeredában merőben új épületek emelésére kényszeríteni! Hajolj meg gyarló várdotlavi nadrágtalan ember ilyen zseni előtt, és hallgass; ne okoskodjál, mert azt (e.) nem engedi neked oly könnyen. De ha csakugyan sikerülne a csik-szeredai intelligentiának ezen esoda-terve: akkor természetesen üresen maradnának a somlyói összes tanuló- és nevelő intézeti épületek, s nem lenne egyéb mit tenni velük, mint az ilyen (e.) tervezők börtönévé átalakítani.

Ezt a fordulatot ne vegye (e.) sem célzásnak, sem gunyának, de vegye rideg eredménynek annyiban, hogy ha a tanintézetek Szeredába bemennek, a somlyói épületek teljesen üresen maradnak. Már most az a kérdés: ki veszi meg az tíres épületeket, miben a Státusnak valami millió értéke benne van? Ugyan kérem ne prüszköljön, ne handabandázzon puffadt frázisokkal, de feleljen úgy mint más megteleit, hogy a százezer forintot épített új ház megér Várdotfalván „ötezer forintot, vagy még annyit sem.“ Hát ha ennyit sem ér, kérem alakítsa át börtönné, jó leszzen a gonosztévkök nyári és téli ingyenes szállásául!

De itt vakságról kell gyanúsitanom (e.) atyafit azért, hogy mindent, még a gimnáziumokat, még a uevelő intézeteket is a pénz szempontjából, az ár és a falú szempontjából ítéli meg. Nála szellemi, műveltségi érték, művelődési tőke, mely nem úztorás kamatokban fizet . . . az uines. Valóságos zsidó észjárásra mutat az ilyen számítás; mert fel fogása szerint a műveltség legalább is a nadrágnál kezdődik; és a valuta, kétszeres felemelésében végződik. A csiki szegény nép pedig . . . az csendes.

De ha már (e.) kiírtette a tanépületeket: az a kérdés hova menjünk a tanulók és tanárok seregével? Azt mondja (e.) megyünk a faluból a városba. A várdotfalvi nadrágtalanok közül a szeredai nadrágosok közé. A tudatlan faluból, az intelligens Szeredába! Minden amit (e.) puffadozva felhozott eddig, ezen „üres hordó nagyot kongó“ — mondásokra vihető vissza. Az a felajánlónak jelzett ötvenezer forint nevetséges róka-ajándék, mikor a vége az lenne, hogy veszítsen el a Státus egy milliót Somlyón, és építsen be egy más milliót — Szeredában, a mikóvári pipázó és politizáló kompánia multságára, és éppen a csikvármegyei ifjúk további nevelésére.

De hát nem tudja-e (e.) atyafi, hogy a híres Csikszereda összes területe csak egyszáznegyvennégy hold? a melyen alig van háromszáz ház, és ennek is egyharmada koresma? Hol lehet ily nyomorult szűk területen — egy intézetet jól elhelyezni, és a tanügy fejlődésével nová, m-re lehet terjeszkedni? Az (e.) által nadrágtalannak csufot Várdotfalva legalább 2391 holdat bír; tehát éppen tizenhatszor több s nagyobb mint Szereda. De ott van Csobotfalva is vele, aminek csaknem harminckett anyyi területe van, mint Szeredának. Az ifjúságnak még csak sétálni sem jutna hely Szeredában, s a szállási viszonyok mivel lennének jobbak Szeredában, mint Somlyón, a hol éppen anyyi ház (és sokkal kevesebb koresma) van, mint Szeredában? Erre feleljen (e.) puffadt frázisok nélkül, ha tud.

A falú és város ellentéte alkalmából méltán el lehetne várni hogy ha képes, piruljon meg (e.) először azért, hogy Csik-Somlyó és Szereda között olyan borzasztó különbséget lát; mert ezen különbséget, más élesebb szemű emberek nem látják. Aztán ha Csik-Somlyón volt oly sok időn át az a magas intelligentiájú vármegyei hivatal, összes személyzetével, hogy a csobot- és várdotfalvi nadrágtalan tömege, századokon át oly kevés ragadott az intelligentiából, hogy azt (e.) semmielőt egyenlően veszi? És honnan meríti (e.) azon meggyőződést, hogy ezen intelligencia, ezután Szeredában ragadósabb lenne, mint eddig? De látszik, hogy (e.) azou tanügyi kérdéssel, hol jó, hol kívánatos egy nevelő intézet

elhelyezése: egy csendes községben-e vagy egy zajos, divatos, zsihongó városban? soha sem foglalkozott, és rá feljeli csak a koresmák, kávéházak, színházak és tánctermek argamentumaival tudna, miket a tanügy igazi emberei a sutba dobnak. Nincs szándékunk (e.)-nek e kérdésben ingyen oktatást adni, s hamarosan e themába belemélyedni sem akarunk, de annyit meg kell jegyeznünk (e.) tájékoztatására, hogy a tanintézet és az ifjúság jó nevelése nem a várostól, nem is a falutól függ, de függ a szülőkötől, s aztán a művelt, kötelesség tudó, önfeláldozó tanárok és nevelők testületétől, és azoknak állandó kitarító ernyedetlen munkásságától, mely munkásságban az olyan kiesi unalmas szeredai politizáló és áhítózó intelligencia, az igazi tanféltű törekvésének mindentűt valóságos akadályá.

De rajta értük itten (e.)-t abban is, hogy ő oly tárgyban hösködik, amibe keveset ért, mert ő maga a nadrágtalanságban műveletlenséget (?) a nadrágtalanságban műveltséget (?) sejtven, kétségbe esetten kérdezi Ugron G. úrtól, mondaná meg „hogy ugyan miféle mértékkel szokta mérni az emberek intelligenciáját?“ Hát erre lehet megfelelni Ugron; de hogy (e.) nem felelt meg, azt az említett „Ugron et Komp“ cikk címében és egész tartalmában fényesen bizonyítja.

Hogy Csik-Somlyó, amint (e.) állítja, nem léteznék, az tudákos mesebeszéd. Somlyó mint helynév, függetlenül (e.) képződésétől, ő s történelmi torrasok, pápai és királyi oklevelek, és a székely nép köztudata szerint századokon át létezett és áll most is, és Csobot- vagy Várdotfalva politikai községi elnevezése ezen név jelentőségének nem ártott és nem is ártott semmit. S aztán, Csik-Somlyó a Székely nemzet kegyeletének helye. Minő kegyeletnek fűződik Csikszeredához vagy a Mikó-várhoz? arról eddig nem sokat tud (e.) sem.

Aztán ha igaz „hogy vannak oly társadalmi (?) kérdések, melyek a haladó idővel csaknem önkényt oldódnak meg“ és „Ez is (t. i. az áthelyezés) egyike azoknak“, hát akkor mire jó ez a testgyakorlat, melyet (e.) kifejt és fogahgyén átesztvén vékony bölcseséget, Státust, püspököt Ugront „et Komp“ és mindenkit szeretne felforgatni, ha ereje volna erre?

Azért hát jó leszzen mérsekelni magát, míg az tíres tegevertárt felszerelheti jobban. De az a (e.)-hez sehogy sem illő fenyegetőzés, vagy biztatás hogy: akkor (t. C. i. az épületek devalvatiojaker) álljon elő Csikvármegye, s az államtól nyerendő segély felhasználásával építsen Csikszeredában egy állami vagy megyei gimnáziumot, mely felett aztán Ugron ur és a méltóságos Státus nem fog dirigálni: szemben a csikvármegyei tisztán katolikus néppel, mely saját erején neveltette eddig gyermekeit, oly herozstrateszi és oly judasi törekedés, mely utóvégre is oda lyukadna ki, hogy építsen az állam a közadóból egy olyan gimnáziumot a csiki katolikus népnek, mely nem katolikus gimnázium többé; vagy építsen egyet a vármegyei biztsége, ha mindjárt ő nem is foghatva rendelkezni benne.

És aki ilyen áruló iránynyal fenyegetőzik, megbizás és felhatalmazás nélkül -- még arra is vetemedik, hogy az erdőnyi püspöknek és a csikvármegyei buzzó katolikus pap-ságnak, a békeség szeretetére és keresésére sopánkodásteljes oktatást adjon.

Erre nézve jegyezzen meg (e.) kettőt: Első az, hogy az erdélyi püspök (e.)-től nem kér, s nem fogad el tanácsot azért, mert azt (e.) adni nem tud. Aztán jegyezze meg azt is (e.), hogy „az a régi huza-vona, amely a politikai és egyházi hatóságok közt nálunk (értsd Csikban . . .) már egy félszázad óta a viszonyt elhídegette“ . . . leginkább az oly észjárású emberek és száraz politikusok munkája, mint (e.); akiknek lelketlen törekvése miatt és indóntéltája mellett állandóan nem nevededik, de hogy és kívándorol Csik katolikus népe; iskolái el vannak közösítve, a felekezetek bevezetve, s a vármegye katolikus papsága szemben a vármegyei tisztséggel egy tisztán katolikus területen oly durva elbánásban, oly szívós leszorításban, oly elhanyagolásban részesül, hogy ahhoz fogható az erdélyi összes vármegyék között sehol sem fordult elő, és a papság megvonulva a templom mellett, csendes hajlékába, rájött arra az igazságra, hogy a nem katolikus — vallásu bivataltos személyek és hatóságok előtt, nemcsak közigazgatási és igazság szolgáltatási téren, de általában minden téren több tiszteletben, nagyobb méltánylásban és elismerésben részesült, és részesül, mint igazi hazájában: Csikmegyében.

Ha ezt (e.) nem tudná, nem látná, szabad feltennünk róla, hogy vagy önkénytelen behunja szeméit, vagy pedig nem lát tovább az . . . orrául.

És (e.) még arról ad intést másnak, hogy „ne alakoskodjunk“. Azt meri írni „Lépjünk ki nyíltan“, „Mondja meg püspök úr ő méltósága is, hogy mit akar; Csik vármegye nyíltan megmondotta akarátát.“

Ha (e.) utálja az alakoskodást . . . jól van; kezdje magán; és ne fenyegetőzzék mikor hatalma nincs, mert azt még a hatalmas ember sem teszi, ha okos. Szemben azonban a püspökkel sem (e.), sem Csikvármegye tisztsége egyházi kérdésekben, ily igazított időben, sem felhiva, sem minősítve, sem a katolikus népségtől felhatalmazva nincsen oly akarat nyilvánításra, melyet tanügyekben vakon követni kellene.

Azt pedig, hogy Erdélyi püspöke (e.)-vel szóba álljon, neki az ő kedvéért nyilatkozatot tegyen: köve sem hiszünk.

Végre: hihetetlen, de való az, hogy a „Csiki Lapok“ ugyan azon november 8-iki 45. számában egy szép verset hoz a könnyező boldog szűz Máriához, és a napi hírek között a Gymnáziumi ünnepély rendezőt megöröjta azért, mert az ünnepélyt fényes nappal tartották. „Elég kár (mondja x . . .) hogy az ifjúságnak mindenkor érdemes ünnepélyei a napnak azon szakában szoktak . . . tartatni, mikor az előkelő közönség nagyobbrésze, hivatalos és más dolgokkal el van foglalva, s az ünnepélyen részt venni nincs ideje.“

Hát Szeredában nappal lenne-e ?!

Dixt.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Meghívó** az erd. róm. kath. Irodalmi Társulat évi rendes közgyűlésére, mely végebe fog menni 1899. dec. 10-én, d. u. 5 órakor. Gyulafehérvárt, a gymnázium tanácskozó termében. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Titkári jelentés. 3. Pénztári jelen-

tés. 4. Ertekezés. 5. Költemény. 6. Rajz. 7. Tisztnyitás. 8. Indiványok. Gyulafehérvárt, 1899. nov. 17. *Ujjalusi József* dr. elnök. *Bálinth György* titkár.

— **Püspök úr ő méltósága** folyó hó 11-én az esti gyorsvonattal Kolozsvárra utazott. Elhőkölt a tizenharmadiki igazgatótanácsai ülésen, gyóntatott és iskolákat látogatott. — ő méltósága Kolozsvárról 14-én pár heti tartózkodásra Budapestre utazott.

— **Személyzetiek.** Athelyeztetek: Kolin István Mező-Sámsondról Kolozs-Monostorra, Puskás Gergely Székelyvárról Dieß-Szent Mártonba és Martonffy Sándor Töleavárról Székelyvárra lelkészeknek. Kineveztetek: Melczér Károly nagyzebeni káplán Töleavárra és Panajoth Ferenc csikszentgyörgyi káplán Mező-Sámsondra lelkészeknek, Tóth Kálmán újmises Alsó-Torjára, Kaszonyi Alajos újmises Nagy-Szebenbe káplánoknak. Orbán Ferenc kézdipolyáni káplán Kolozsvárra helyeztetett át.

— **Tanítói kinevezések.** *Danzváth Miklós* zetalaki kántorta útonak, *Spaller Anna* csikdánfalvi tanítóúőnek neveztetett ki.

— **Az alsófehérmegyei r. k. tanítóegyesület gyűlése.** Az alsófehérmegyei r. k. tanítóegyesület nov. 8-án Gy.-Fehérvárt tartotta őszi gyűlését. A gyűlésen jelen voltak: Imets F. Jakó kerületi főesperes, Gergely Ignác egyházmegyei főtanfelügyelő, Steintzer Ede kanonok pleb., Szabó M. kir. tanfelügyelő, Butyka S. borbándi, Gál M. téri plebánok, Szabó Gy. székelyvári káplán, Kőrödy Péter theol. tanár, Fejér G., Zlamál A., Wagner S., Csiky M., Bálinth Gy., Péter János gym. tanárok, a gyulafehérvári áll. népiskola tanítói kara, Zalatnáról Kovács I. áll. tanító, továbbá az egyesület tanító tagjai.

A gyűlést szentmise előzte meg, melyet a kerületi főesperes mondott az apácák templomában. Mise után Szabó György káplán a IV. osztálytal a negyedik parancsolatról gondosan kidőgözött tanítást tartott. Barts Márton a III. osztályban a folyókat ismertette szintén sikerült előadásban. Péter János elnöki megnyitója beszámoló volt az egyesületnek hároméves (1897—1899.) működéséről. Eután Matskásy József gyulafehérvári tanító tartott élénk figyelemmel kísért felolvasást „A tanítók eleveisége és tanyasága“ címmel s azt fejtegette, hogyan kell a túlságos eleveiséget helyesen vezetni, a tanyaságot pedig gyógyítani. Nagy érdeklődéssel kísérték a tagok a pályatételek sorsát. A püspök urunk ő méltóságától kitűzött tételnél (Minő módokat és eszközöket alkalmazhat a tanító, hogy a gyermekeket a templomnak buzgóbb látogatására serkentse“ stb.) a 3 arany jutalmat Vitos M. tövisi tanító nyerte, de a főpásztor bőkezűségéből a másik két munka írója is jutalmat nyert, Szász K. gyulafehérvári tanító 15 koronát, Bakó E. portusi tanító 15 koronát. „Az írásbeli feladványok jelentősége a népiskolában“ c. tételre, mely Kiss Bálint es. és k. kamarás, 8 k. adományából és az egyesület pályadíjra szánt 12 koronájából tüzetett ki, 2 munka érkezett, a jutalom megosztott Szász K. és Bakó E. dolgozata között. „A nemzeti szellem felkeltése és ápolása a népiskolában“ c. tételre, melynek a jutalmazására Frenkel Gy. magyarigeni körjegyző ajánlott volt fel 10 koronát, 2 munka pályázott, a jutalmat Bakó E. nyerte. A negyedik tételre („Melyek azon módok és eszközök, melyekkel a tanító tanítványait a fecsegésről, hazugságról és tisztatlanságról leszoktathatja?“) melyre Bálinth Gy. gym. tanár 10 k. jutalmat tüzött ki, egy munka érkezett be, a mely nem volt érdemes a pályadíjra.

Püspök úr ő méltósága a következő gyűlésre újból 3 aranyat kegyeskedett küldeni egy tétel kidőgözására, melyet a tagokkal a Köznevelődés útján később fog az elnökség közölni. — Imets F. Jakó kanonok főesperes a következő tétel megfejtésére: „A helyes olvasástis különösen az idegen nyelvű tanulóknál. A nem magyar anyanyelvű tanuló miért mondja az alanyeset helyett a tárgyeeset s megtördítva ?

Miért áll meg a tanuló olvastatás közben a szó -középén? Minő módszerrel lehet ezeknek a hibáknak elejét venni? (A dolgozatot, melynek terjedelme 1—2 iv lehet, 1900 márc. 30-ig kell beadni.) — Bálint Gy. gymo. tanári a feljebb említett pályakérdés (Fecséges, hazugság, tisztálattalanság) kidolgozására a 10 k. jutalmat újból kitiúzi.

Az egyesület régi tisztviselőit, kiknek megbízatása ezzel a gyűléssel lejárt, további három évre újból megválasztották, s a tiszti kart kiegészítették Bakó E.-vel, a ki egyik jegyzői tisztelet fogja betölteni.

Az indítványok során Szász Károly köszönetet kíván szavaztatni püspök urunknak a csiksomlyói szentgyakorlatokért s kéretni óhajta a főpásztort, hogy szentgyakorlatokat ezúttal is tartasson. A gyűlés az indítványhoz egyhangúlag hozzájárult.

Uj tagokul az egyesület kötelekébe léptek: Fejér Gerő dr. gymo. tanár, Sipos Károly, Halmai István, Vályáné Embery Ilona, Ujházi Heiszter Kamilla a gyulafehérvári állami iskola tanítói.

Az egyesület jövő gyűlését Türben fogja tartani.

Gyűlés után az egyesület tagjai testületig felvonultak püspök urunk ő méltóságához, hol az egyesület fúri ragaszkodását és hájátj Imets F. Jákó főesperes tolmácsolta. Püspök urunk a tisztelgést kegyesen fogadta és utjól is biztosította az egyesületet főpásztori magas jóindulatáról. Azután minden egyes jelenlevőhöz intézvéen néhány barátságos szót, bocsátotta el a tisztelgőket. Bőkezűségének és aryai jóságának azzal is újabb kifejezést adott, hogy a közös ebéd költségeit viselni kegyeskedett.

— **Első búcsúünnep Dicső-Szent-Mártonon.** A dicső-szent-mártoni új templomban, mely impozáns külsejével és fényes belsejével évszázadok át fogja a hitbuzgó és áldozatkész Pekry-család nevét hirdetni — folyó hó 12 tartoztak ősi idők óta az első búcsút Szent Márton püspök, mint a hitközség és templom védőszentjének ünnepe alkalmából. Az ünnepi szent misét Gidófalvy Gergely címzetes prépost és nagyszabeni főesperes-plebánus végezte díszes papi segédlettel. A szent beszédet Zlamál A. főgymn. tanár mondotta, ki hatásos szónoklatának bevégezésén után a szép számú híveknek tudtára adta, hogy püspök urunk a hitközséget plebániává rendszeresítette és Pekry Sándor patrónus és főgondnok előterjesztésére a már önállóvá vált parochia újs. a reformáció elharapódzása óta első lelkészévé Puskás Gergely eddigi szőkefalvi lelkészt nevezte ki. Ez a kinevezés mint igazi érdemek elismerése a hívek s még a felekezetek közt is szerfölött nagy örömet okozott. Délben Pekry Sándor főgondnok adott főúri fényűvel berendezett uralkában díszebédet, melyen a papságon kívül Apor István báró, Hilbi Gál Domokos alispán, Sándor Pál, Urmázy Nándor stb. vettek részt. Igazi örömmel tölti el lelkünket, hogy a kálvinistáktól és unitáriusoktól körülzárt helyen a katolikus hitélet évszázados sirjából új életre kelt s bizszük, hogy a langbuzgalmu patrónus és plebánus együttmunkálkodása egy új és dicső korszakot fog a kis-külföldi katolikus hitéletben alkotni.

— **Szobormegáldás.** A marosújvári hívek a lelkész buzgólkodása folytán közadakozásból megszereztek „Jézus Szt. Szive“ szobrárt és 2 angyalos gyertyatartót 77 frt. 18 kr. értékben. — A szobor ünnepélyes megáldása f. év október hó 15-én volt és kegyelmes püspök Urunk ő méltósága végezte fényes segédlettel, melynek végeztével buzditotta a híveket azon tiszteletr, melyet Jézus Szt. Szive iránt tanúsítani tartozunk. — Ugyancsak közadakozásból vásároltatott egy bordó plüss antipeidium is körül arany szegéllyel s középén Jézus Szt. Szive arannyal kibimezve. Értéke 44 frt. — A lelkész bálás köszönetét fejezi ki a nemes szívű adakozóknak áldozatkészülgükért, nem ktlömben a magas kincstárnak is, mint kegyurnak, ki a f. évben 373 frt. kegyeskedett kiutalúi egyházi felszerelések beszerzésére. —

— **Konverzió.** F. év november hó 12-én a marosújvári hívek szép ünnepélynek voltak tanúi. Ezen napon a róm. kath. vallásra vették át az ev. ref. hitfelekezezetből id. Pergánczki Ferenczné 55 éves nő, Pergánczki Istváné 20 éves nő és Vlád Józsefné 30 éves nő. A hitvallást Magdó Mihály lelkész kezére tették le, ki rövid beszédben buzditotta az újjonau megérteket szt. hitünk megtartására s annak bator megvallására.

— A „**Csiki róm. kath. tanító egyesület**“ kásson-alesiki járás köre f. évi nov. hó 21-én, Csikszentkirályon az iskola helyiségében d. e. 9 óraker kezdődőleg tartja meg rendes ősi gyűlését, melyre a kör t. rendes és pártoló tagjait, valamint a tanúgy barátait ez uton meghívja az elnökség.

— **Búcsú és templommegáldás Gyergyó-Remetén.** Magasztos és végeredményeiben igazán szívet és lelket megindító gyönyörű ünnepély folyt le november hó 6-án Szent Lénárd a templom védő-szentje ünnepén Gyó-Remetén. Búcsú és templommegáldás volt egyszerre, a mi egy. községben ritkán szokott előfordulni. Az ősi templom, mely ődsiságánál és kicsinyiségénél fogva nem volt képes megfelelni a hívek szákségleteinek, az erdélyi Státus kegyes áldozatkészüségéből, a hívek adományaiból és a hitközség derék lelkészének Kiss Dénes-nek munkálkodásából szépen kibővitve, megnagyobbítva és kiszépitve ekkor adatott át a közhasználatnak. A templommegáldás magasztos szertartását Gyó-Remete község nagy számú híveinek jelenlétében, a közelből összesereglett áhítatos búcsúsok buzgó imádságai között Ferenczy Károly tungsens alesperes végezte a kerületi papság nagy részének segédlete mellett — míg az ünnepi szent beszédet Görög Joachim örmény szertartású plebánus tartotta.

— **Tanítógyűlés.** A csiki róm. kath. tanítóegyesület felesiki főkökre ősi rendes gyűlését 1899 évi október hó 28-án Csik-Delbén tartotta meg. Ugy a tagok, mint a főtisztelendő kerületi papság egy pár kivételével jelen volt. A gyűlést megelőzőleg a tagok ünnepélyes szent misét hallgattak. Szentmise után Biró József deinei kántortanító gyakorlati tanítását hallgattuk meg, mely alkalommal az 1-ső osztályban az 5-ös szám fogalmát ismertette és a II-ik osztály tanulóival a beszéd értelem gyakorlatok alapján a tehenet szemléltette. A gyűlést pont 11 óraker Ferencz János egyesületi elnök nyitotta meg egy igen magas irodalmi nivón álló beszéddel, melynek tárgya „A keresztény erkölcsi nevelés elveiről“ volt. Elnöknek a remek megnyitótér jegyzőkönyvi elismerés és köszönet szavaztatott, egyben pedig felkérte, hogy azt a „Közművelődés“-ben közlé tenni sziveskedjék. A mult gyűlés jegyzőkönyve felolvastatván, jegyzőnek a hü, pontos és naplószerű jegyzőkönyvéért köszönet mondatott. Ezután több elnöki előterjesztés után Xántus Elek olvasta fel főtisztelendő Karácsony József somlyói tanítóképezedei igazgatótanár úr megbízásából az Istenben elhunyt Földes József volt képezedei igazgató tanár sirjára gyűjtés folytatá emelendő sír-mlékre beérkezett pénzekről a jelentést, mely szerint ez időkig begyűlt 29 frt 55 kr. és hogy ez összeg a csikszeredai takarékpénztárba helyeztetett el a gyűjtő hívek visszaérkezéig. E jelentés tudomásul vétetett és a további kezelésre is az említett igazgató tanár úr felkérte. Majd Császár Douát csikszentdomokosi tanító olvasott fel a következő tételről: „A bazaszeretom fejlesztése a gyermekszobában.“

A szép, tanulságos és vonzó módorban irt felolvasásáért köszönet szavzatott. Ezt követte Kristó Károly szenttamási kántortanítónak talpraesett szavzata a „Honfi rab“ Tárkányi Bélától. Kristó kedves kollegának süri taptos és eljenzést nyert a nagyon szépen sikerült szvalatáért. — Indítvány tétett, hogy a minden ok nélkül a gyűlésekről elmaradó kartársak az alapszabályok értelmében büntetessenek meg és megintés végett a felsőbb hatósághoz terjesztessenek föl. Az indítvány komoly megfontolás és megbeszélés folytán elfogadott olyképp, hogy az elnök utasittatik az alapszabályok pontos betartására az ily igazolatlan mulasztókkal szemben. Végül Bíró József mindkét gyakorlati tanítása bíráltatt meg zárt ülésen. A tanítás bírálásához hozzá szólottak Puskás Tamás, Györpál András, Ferencz János és Xántus Elek, kik mindannyian elismeréssel szólottak a tanító eljárásról s így mindkét gyakorlati tanítás sikerültnek ítéltetett. A tanterem tarthatatlansága és káros voltára, minthogy egészségtelen, alacsony stb. az iskolaszék figyelme felhívott. Jövő gyűlés helyéül Dánfalva jelöltet ki. Több tárgy nem lévén, az igazán szép, csendes és tanulmányos gyűlés előök által bezáratt. Csikszentdomokos, 1899 évi november hó 5-én.

Ráduy Benjámin egyleti jegyző.

— **Csodabogár.** Lapunk 45-ik számában a valónak teljesen megfelelő tudósítás jelent meg a székelyföldi néppárti népgyűlésekről. Ezt csak azért említjük, mert egy háromszéki vicinális lapocskában, erről a tárgyról oly referenda látott napvilágot, mi az igazsággal homlokegyenesen ellentézik s a valótól pedig sokkalta messzibb van, mint Makó Jeruzsálemről. Ez sem volna nagy baj, hiszen azért a néppárt jól éri magát, hanem azt a kóser-izű nyelvöltögetést, azt a bakafantós stílust, melylyel a néppárt magasállású vezérférfiát becsmérlelni, gyalázní türekszik, szó nélkül hagyni nem szabad. Nevezett székelyföldi szellemi Herkulesnek, vagy egyszerűen mondjuk néppárt-gyurónak „Székelyföld“ a neve. Református, subvencionált potentát; a szó szoros értelmében liberális s néha-néha, — már mikor alkalma van rá — 50 és 100 között hezitáló előfizetőnek megörvendeztetésére egyet-egyet prüsszent. Ilyen esetekben nem a szerkesztői szobában függő acél-olló nyújtja a szellemi táplálékot, hanem saját kezítésű és izű badarságot szokott feltálatni. Prosit! Olvasóink jóízűse ellen vétenék s meg a „Székelyföld“-esekét is igen megisztelnők (ez eszünk ágában sincs), ha a viszketeges betegség szimptomáit mutató kapálózást reprodukálnók. A helyett csak annyit jegyzünk itt meg, hogy a „Székelyföld“-nek „A néppárt Háromszéken“ című hasábjá elejétől végig ferdítés, hogy ne minősítsük hazugságnak. Már kicsoda becsületlenség vezetheti az olyan tudósítónak a tollát, ki bizonyára ott sem volt az október 29-i gyűléseken, csupán azt hallotta, hogy harangoznak s mégis ír. Ugyan kedves, kicsiny „Székelyföld“, ne henegegjen „igazságérzetével“, a „renoméját“ se hanytorgassa nagyon, mert ezekből egy makulányi sincs addig, míg tudósítását vissza nem szivja. Tegye meg kérjük, ha az idézőjel közé zárt építőmonokra még ad valamicskét, hanem pedig oda az igazságérzet. Kapitálánia kell és kapitáláni is fog. Egyszerű az oka. Abban igazna van, hogy a néppárti férfiak beszéltek, de abban már nincsen, hogy úgy és oly sorrendben, miként megörökítette. A mit a „nagy dorongnak“, „Kálmán Károly plebánosnak“ kontójára írt föl, arról nem a „plebános“, hanem az „apát“ beszélt. Ez az oka, hogy a „Székelyföld“-Kálmán Károlyon és nem Molnár apáton tölti ki boszúját. Nem mi vagyunk az oka, hogy így elhajította a sulykót. No de ebből is meg lehet ítélni, hogy miképp kelljen vélekedni az olyan lapocská rugdalózásairól, mely azzal sincs tisztában, hogy ki beszélt; annál kevésbbé, hogy mit beszélt. Az a tónus, mely intelligens osztály és köznépi figyelmét egyaránt

lekötötte, egyszerű vala ugyan, minden sallang nélkül: nem volt úgy kizsúrozva „disznósággal“, mint a „Székelyföld“ tudósítójának „a piac sarából szedett“ otromba moskolódása. Nem csodálkozunk azon. A „Székelyföld“ delikát eledelek tekintti a katolikus papot: Molnár p. praelatus és Kálmán K. orsz. képviselő szintén papok, s már hogyan tudná elevenen felfalni őket anélkül, hogy meg ne harapja? Külömben ennek a lapocskának barapos természete legyen. Nem most melyesztette odvas fogát eleven pap husába először; bizonyos állat módjára már többször akart a papi reverendához dörzsölődni, hogy azt összekenje. A „Székelyföld“ tudósítója említést tesz a „szansküllöttokról“ is. Ugy látszik konyit a francia nyelvhez; azért mi is mondunk neki valamit franciánl: La stíl, le hom. Ha csakugyan érti a nevezett nyelvet, vagy ha nem értené, kérdezze meg valaki mástól s haszna lesz belőle, t. i. saját szépséges-szép fotografiáját feltalálja november 2-ki 87-ik számában. A „Székelyföld“-nek azonban úgy látszik nagy és európai műveltségű emberek nemcsak az írói, hanem az olvasói is. Legalább erre vall ama körülmény, hogy a fentdicsett francia mellett még az angol nyelvet is megtiszteli, idevén belőle: Honni soit, qui maly pense. Nekünk úgy rémlik, hogy a „Székelyföld“ ezt valamelyik Bécsben készült angol kalap beléséről olvasta le. Csalódhatunk, de azért szolgálatot vlvén teljesíteni legalább a „Székelyföld“ nagyszámú olvasóinak, ide írjuk az értelmét: „Gyalázat arra, ki rosszat gondol felőle.“ Eredetiben így olvassák ki: Honi soia, ki máli pansz. Ezzel a kirohanással a „Székelyföld“ másnak nem ártott, csupán magának. Gorombáskodott; olvasói pedig megbotránkoztak. Ezt állíthatjuk. Ha mi is valamivel jobban megnyomunk a pennát, csak a „jó napra“ adtuk meg a „fogadj Istent.“ Ettől eltekinve szent a béke s a „Székelyföld“ bármiképp füstöljön is, nem adunk reá semmit. Tanácsot azonban adunk most; ha prüsszenteni akar, legyen zsebkendője, hanem újból valami nagy illetenséget fog elkövetni.

Hivatalos rész.

Jegyzőkönyv

az erd. róm. kath. Irodalmi Társulat 1899. nov. 15-ki választmányi gyűléséről, mely lefolyt Gyulafehérvárt, a Társulat hivatalos helyiségében.

Jelen voltak: Ujfaluusi J. dr. elnök, Tamási A. alelnök, Bálinth Gy. titkár, Vass Albert dr. pénztáros, Csiky M. ellenőr; továbbá Steinicz Er., Kőrödy P. dr., Pál A., Zlamal A., Eröss J., Szilveszter F., Wagner S.

1. Elnök a gyűlést megnyitván, a mult választmányi gyűlés jegyzőkönyvét, mely annak idején a társulati lapban közzétetett, hitelesnek jelenti ki.

2. Kőrödy P. dr. titk. Kopacz Gergely dítrói kaplánt bejelenti, ki rendes tagja kíván lenni a társulatlak. A gyűlés tudásul veszi a bejelentést, mire az elnök határozatiilag kimondja, hogy Kopacz Gergely 1900 január 1-től rendes tagnak tekintendő. Addig is azonban a K—s számai nevére megindítandók.

3. A pénztári hivatal benyújtja számadását, az utolsó vm.-gyűléstől számítva. A vizsgáló bizottság tételről-tételre vizsgálván a számadást, következőkben terjeszti elő jelentését:

Az erdélyi róm. kath. irod. társulat pénztárának állása 1899. május 17-től 1899. november 15-ig.

I. Bevételek:

1. Athoztatal	—	—	—	65	frt	95	kr.
2. Forgalmi tőkéből	—	—	—	299	„	—	„
3. Tagsági és előfizetési díjakból	209	—	—	—	„	—	„
4. Pályázati hirdetésekéből	—	88	—	81	„	—	„

összesen: 662 frt 76 kr.

II. Kiadás:

1. A „Közművelődés“ nyomtatásáért — — — —	536	frt	—	kr.
2. Újságbélyegre — — — —	75	„	—	„
3. Expediálásért — — — —	30	„	—	„
4. Lapkihordásért — — — —	1	„	25	„
5. Adóhivatalnak bélyegilletmény január-április havakra — — — —	1	„	20	„
	összesen 643 frt 45 kr.			

Bevétel: 662-93

Kiadás: 643 45

= 19-93

Megvizsgáltak és minden pontban helyesnek találtak.

Gyefehérvár, 1899. nov. 15. Pénztárviszsgálóbizottság.

A gyűlés tudomásul veszi a jelentést, az ideiglenes felmentvényt a pénztári hivatalnak megadja, de egyttal utasítja is, hogy a hátrélékek begyűjtését szorgalmazza, mert, mint Vass A. pénztáros jelentéséből kitűnt, nagyon sok tag-ságt díj van hátrélékban, különösen a már véget érő 1899-ről. A jelentés tudomásul vétetik, az utasítás ahoz tartásul szolgál.

4. Az ülés megállapítja a jelen évi közgyűlés idejét és tárgysorozatát. Az időt illetőleg az elnök előterjesztése után dec. 10-ben állapodik meg. Taoácskodik azután a gyűlés tárgyairól és programjáról s a titkárt bizza meg, hogy e tanácskozás alapján, a megbívtó és tárgysorozatot készítse el s kellő időben küldje szét. Úgy lesz.

5. Végül Bálinth Gy. indítványt nyújt be két kitzteadó pályatétel ügyében. Egyik tétel egy keresztény szellemű és tanúságos elbeszélés lenne, a másik tudományos értekezés a theologia körébe vágó tételről. Jutalma egyiknek is, másiknak is lenne 100 korona. A gyűlés mérlegelve az indítvány okait, elfogadja azt, és beható eszmecsere után abban állapodik meg, hogy az első pályadíj megosztva kétszer 50 koronára, két novellára tizesesé ki, melyek közül egyik a nép életéből vegye tárgyát, a másik a műveltebb közönség igényeit tartsa szem előtt. Az értekezés tárgyát is szűkebb határok közé szorítja s a társadalom keresztény restauratioja és keresztény szöv. tkezetek felé tereli. Az indítványoknak ily értelmű szövegezését és a közgyűlésre való benyújtását magára az indítványozóra bizza.

Egyéb tárgy nem lévén, elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére Tamási A. és Pál A. urakat kéri fel és az ülést bezárja.

Bálinth György, titkár.

Pályázatok.

— A köszvényes-remetei róm. kath. iskolánál Kakucs György tanítónak elpályázása folytán egyik tanítói állomás ürességbe jöven, arra ezennel pályázat hirdettetik. — 1. Járandóságai: a) 300 frt az egyház pénztárából havi előleges részletekben. b) 76 frt államségélyből. c) 3 öl kemény száraz tűzifa 24 frt értékben. d) Ötödéves korpótlék, ha arra jogosult. e) Két szoba és egy kamrából álló tisztességes lakás

és hozzá veteményes kert. — 2. Kötelessége: az iskolaszék által megjelölendő osztály önálló vezetése s valamelyik rendkívüli tantárgynak: u. m. ének, torna, vagy kertészet tanítása és esetleg az ismétlők oktatása. Csak okleveles tanítók pályázhatnak. Pályázni kívánók felhivatnak, hogy kellően felszerelt folyamodványaikat folyó évi december hó 8-ig alatt irt iskolai elnökséghez küldjék be. Az állomás a kinevezés után azonnal elfoglalandó. —

Köszvényes-Remetén (Marostordamegye), Erdély, n. p. Deményháza. 1899. nov. 14-én.

Pap János,
a. esp. k. remetei pléb.
isk. sz. elnök.

— A köszvényes-remetei róm. kath. iskolánál ürességbe levő tanítónői állásra pályázat hirdettetik. — Járandóságai: a) 300 frt az egyház pénztárából havi előleges részletekben b) 85 frt államségély, c) 3-öl kemény száraz tűzifa 24 frt értékben, d) ötödéves korpótlék ha arra jogosult. e) két szoba és egy kamrából álló tisztességes lakás és hozzá veteményes kert. — 2. Kötelessége: a) A III., IV., V. és VI. osztályos leány növendékek és az ismétlők oktatása. b) a női munkának ügy a rendes. mint az i. n. től iskola kötelesei közti tanítása. Csak rendes tanítói oklevéllel bíró tanítónők pályázhatnak. Pályázni kívánók felhivatnak, hogy kellően felszerelt folyamodványaikat f. évi december hó 8-áig alatt irt iskolaszéki elnökséghez küldjék be. Az állomás mennél előbb elfoglalandó. Köszvényes-Remetén (Maros-Tordamegye) Erdély, n. p. Deményháza, 1899. nov. 6-án.

Pap János,
alesp. k. remetei pléb.
isk. sz. elnök.

— Az alsó-járaz róm. kath. kántor-tanítói állásra pályázatot hirdetek. — Ezen állás évi jövedelmét képezi 1.) kényelmes lakás 3 szoba, konyha, pince, istálló, szekérszín, disznóól, és veteményeskert, — 2.) az erd. róm. kath. iskolai alapból 52 frt 50 kr. 3.) Haynald-féle alapból 50 frt. 4.) kántori segély alapból 50 frt. 5.) 11 hold 55□-ül szántó és 1506□-ül kaszáló tagosítva évi jövedelme 75—80 frt. — 6.) 5% iskola adó 50 frt. — 7.) misealapítványból 10 frt 68 kr. 8.) stóla 10 frt. — 9.) 666 frt. kántor-tanítói alap évi kamatja 50 frt. Jogosultsága kimutatása esetén ötödéves korpótlékban is részesül. Kötelessége lesz a megválasztandó kántor-tanítónak a) a rendes kántori teendőket önállóan végezni, b) templom takarítására, sekrestyési végzendőkre, barangozásra — melyet külön személy végez — felügyelni, c) mintegy 25—30 tanköteles gyermeket tanítani. Kántor-tanítói oklevéllel és más okmányokkal kellően felszerelt folyamodványaikat folyó évi december 20-ig alattirt iskolaszéki elnökhöz adják be.

Aljárán, 1899. november 9-én.

Lázár Antal, lelkész,
iskolaszéki elnök.

Szerkesztői posta.

Többeknek. A beküldött cikkekre nézve szives várakozásait kérjük. Most egy kevésbé felszaporodott az anyag. Minden egyesre rátérünk.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: Körödy Péter dr.

Szerkesztőtársak: Bálinth György, Péter János dr., Wagner Sándor, Zlamál Ágost.

Nyomatott Papp Györgynél a plisp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.